

MEDVEDOVA VRATA.

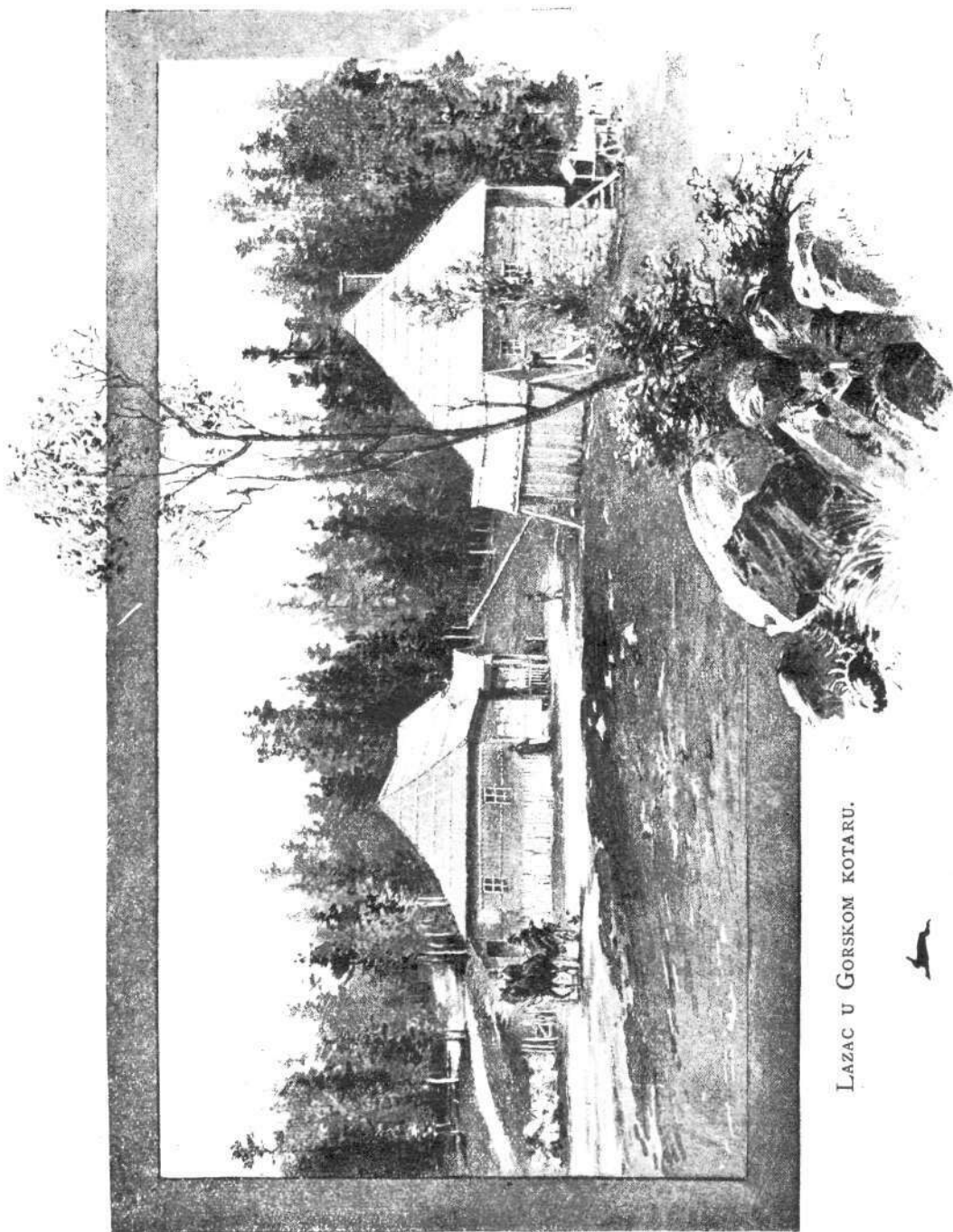
VELIKI SNJEŽNIK.

U zimi se rado sjećam veličajne prirode Gorskoga kotara i u pamet si prizivam mnogu zgodu i nezgodu, koju sam doživio uzpinjući se na briegove pri jasnem svjetlu sunca ili bledom sjaju mjeseca. Ona neobična priroda, svu mi zaokupila dušu, kad sam vrstao i redao u biljnik biline, koje sam preko ljeta sabrao. — Ako si kada sa tjemence visoka biega pozdravio jutarnje ružičasto rumenilo ili gledao porod božjega sunca; ako si u noći, kad te je pratio mjesec, sa visine promatrao zvjezdice, kako milo titraju i sjajne im zrake u tihoj noći nježno drhću: tad si zaželio, da takav brieg naskoro i opet posjetiš. Na njegovoj si tjemenci slobodan, srce ti silnije kuca, domoljubna ćut uzplamti; tu očutiš, da si sam, tu razabireš, da si svoj.

U nedelju, 20. kolovoza 1882, ostavismo Gerovo, podjosmo gorom i za sat i po izadjosmo u ravnu daleku dolinu mrkih smreka i jela. Preko ove doline, koja se zove Zelenski dol, vodi put dalje, nu jedva što si odmakao, prikaže ti se neobična slika: s lieve strane iztaknuo se Risnjak, s desne Snježnik, dočim se tamo u Primorju opraštalo sunce sa starcem Obručem. Prošli smo kraj Šegine i došli u Lazac (1067 m), gdje su dvie kuće; jedna krčma, druga lugarnica.

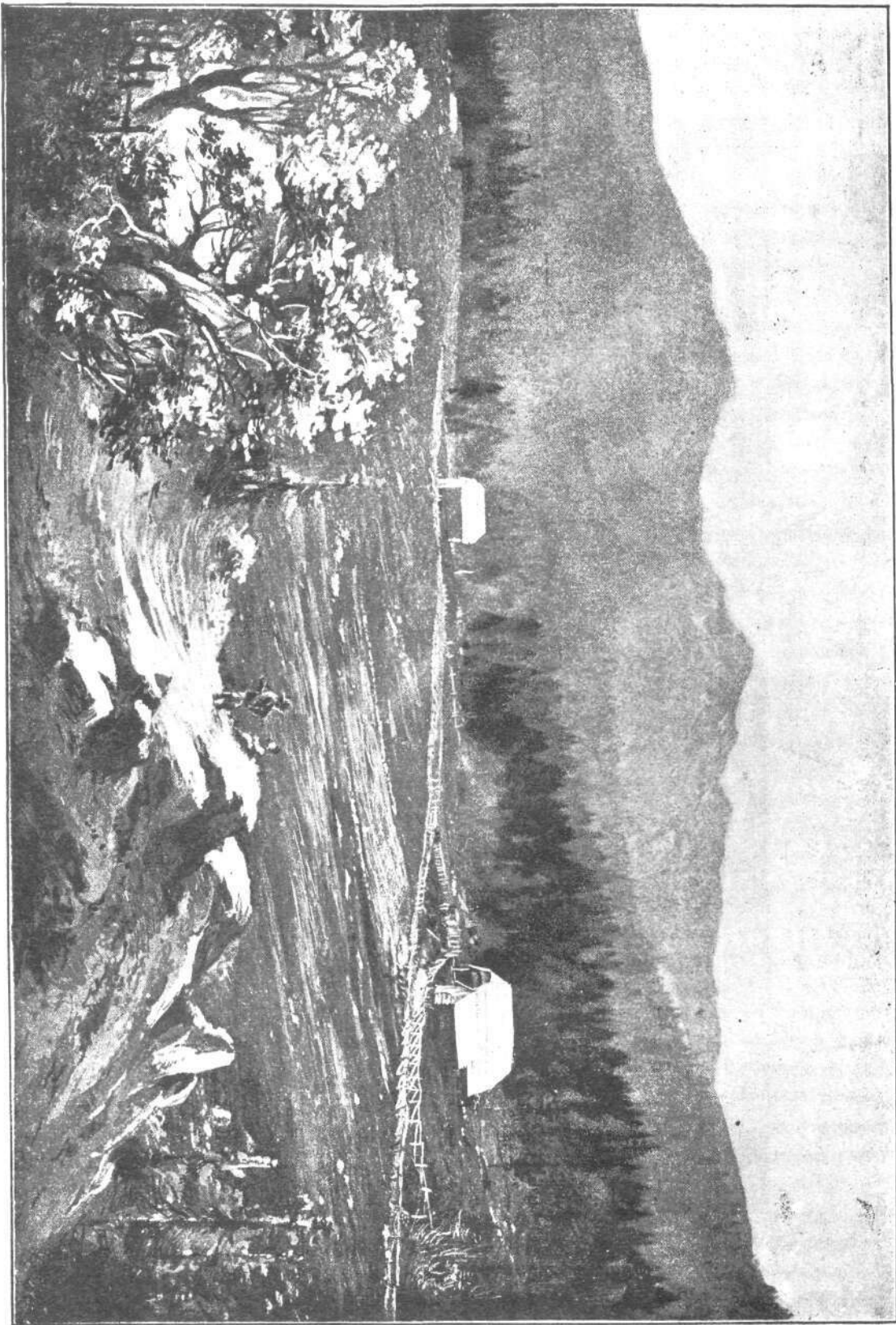
Kod Lazca prestaje Zelenski dol, koji razstavlja Risnjak od Snježnika, ovuda vodi nova cesta na Kamenjak, gdje se pripaja na Lujzijanu. Akoprem su u Lazcu samo dvie kuće, to je ovdje dosta živahno, jer ovamo dopremaju drva i lies iz čabarskih šuma, odkuda se izvažā preko Grobničkoga polja na Rieku.

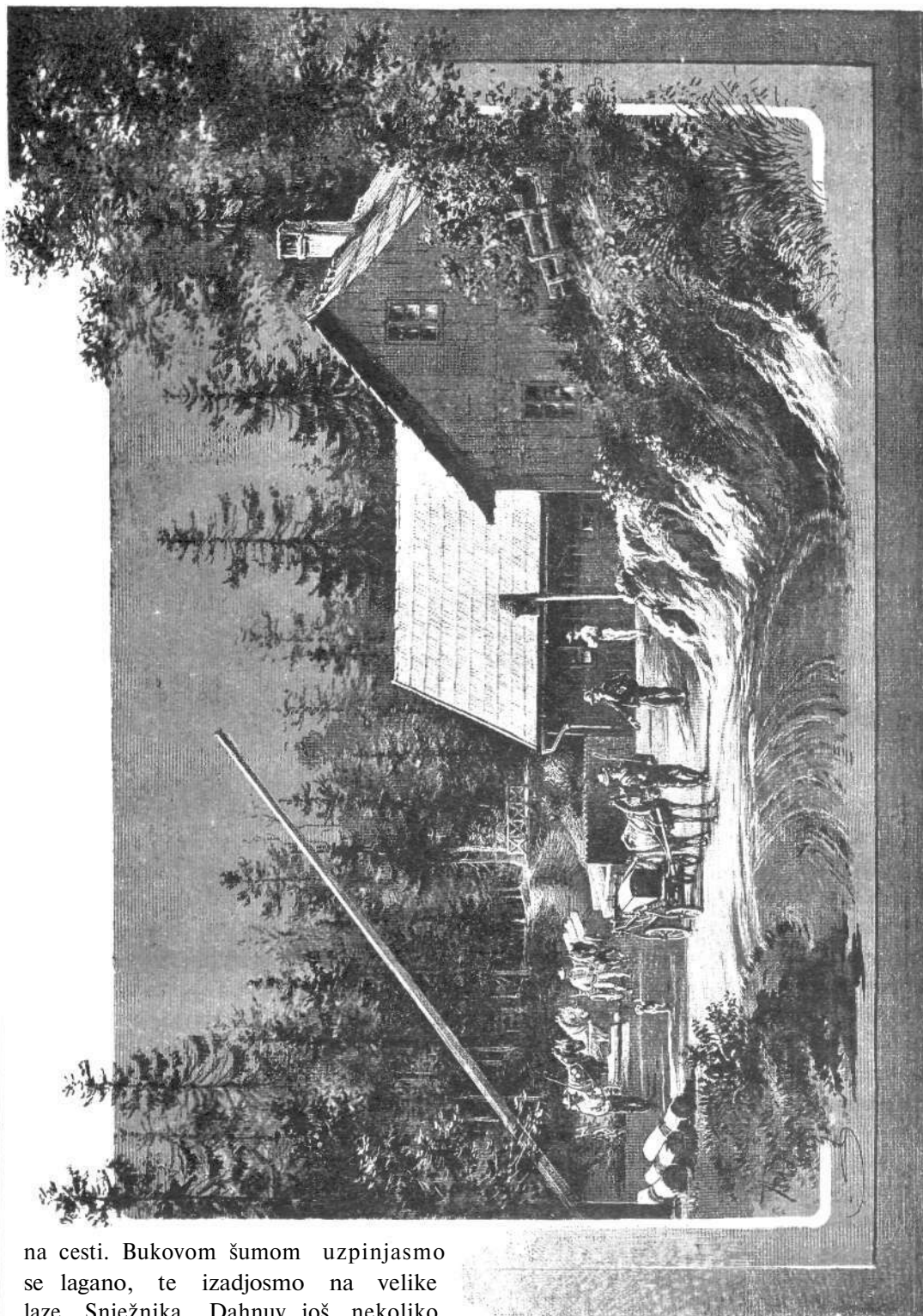
LAZAC U GORSKOM KOTARU.

U Lazcu smo prenoćili na svježem sienu, a drugi dan uranili i na put se spremili. Kad sam izašao, vladaše u prirodi svetčana tišina, samo kadkada oglasio se koji cvrčak. I zvezde su još drhtale, a tanahna magla digla se nad dol, dočim se stiene Maloga Snježnika Izticahu velebno, okružene tihim, jutarnjim zrakom. Poslie pete ure prosu se

POGLED NA VELIKI SNJEŽNIK.

po tim bledim i strašnim stienama grimizno rumenilo, bojadisajući ih čarobno, ljeska-jući i prelievajući se od njih na Crnogoricu. - Na Snježnik sam se uzpeo tako i šumarski me pomoćnik O. iznenadio, kad mi reče, da smo briegu na podnožju, a bijasmo još

ŠUMARSKA POSTAJA VRŠIĆE.

na cesti. Bukovom šumom uzpinjasm se lagano, te izadjosmo na velike laze Snježnika. Dahnuv još nekoliko puta živo, uzpesmo se do golih, vapnenih stiena i stajasmo na najvišoj tački, a 1506 m visoko. Na Snježniku najobičnija je klekovina, ako i nije onako bujna,

kao na Risnjaku. S njom druguje i planinska smričina, gorska ruža, a našli smo tu i bjelolist. Od bilina, koje nisam našao na Risnjaku spominjem: *Arabis alpina* var. *Clusiana*, *Anemone alpina*, *Hedraeanthus Croaticus* i *Dryas octopetala*, koju do onda poznasmo samo sa Debela brda u Lici, a ima je inače i na dalekim Spitzbergima. Grozdić raste i ovdje samoničice, a tko si želi osladiti usta, može po volji zobati jagode i maline. Našao sam za našu floru i jednu novu bilinu, vrst škrobotca *Rhinanthus aristatus*. Zanimati će, da u ovoj velikoj visini živi i naš obični vrtni puž, a od drugih riedjih *conchyilia* *Pomatias Clessini*, *Clausilia pirostoma* i *Campylaea intermedia*.

Prvi botaničar, koji se na taj brieg popeo bijaše Hacquet, ali nam za čudo spominje samo *Illecebrum* Kapela, krasnu bilinu, koju je sabirao na Kleku, oko Grobnika i na Kapeli.*) Sigurno je, da je na Snježniku bio i Franjo Wulfen, jer ga u svom botaničkom djelu spominje za biline *Asperula odorata*, *Gentiana lutea* i *Centaurea rupestris*, koje smo i mi našli. Po njemu ujedno znademo, da su na podnožju Snježnika bile pepelane u kojima su pravili pepeljiku.

Sa Snježnika gledaš sve ono, što i sa Risnjaka, a cielom se svojom duljinom pruža pred tobom Ličko polje, jasno razabramo kranjski Snježnik, a da nam nisu daleke magle obzor zastrle, sigurno bismo opazili bili i gorostasni Triglav.

Na Snježniku nismo našli onih strašnih pećina, kao na Risnjaku ili Medvedjaku, a značajno je za snježnički sklop, da su mu svi bliži vrhovi zaobljeni i travom zarasli. Među njima ima veoma dubokih ponikava, kojima je dno puno survina. Kako su te survine bijele poput sniega, dobio je brieg od njih valjda i ime, jer na njemu nema vječna sniega.

Narajiv se dovoljno dalekim vidikom, počesmo silaziti niz iztočni obronak preko mlade bukove šume, gdje su nas pećine svaki čas zaustavljale. Oko 11. ure prispjesmo u Lazac, gdje nas je krčmar čekao objedom.

Dok smo za stolom čavrljali, zagledasmo kroz prozor lugara V., kako se iz šume vraća lovinom, a kad se primaknuo, razabrah, da je ustrielio »divlju kokoš,« ženku od tetriebe, koga ovdje »divljim pievcem« zovu.

Poslie podne krenusmo na put, i to od Lazca prama Crnomu lugu. Još na Snježniku uplašio nas mali škropac, koji je sad ojačao, nu za malo pade tako gusti pljusak, da od gore ne vidismo stabla. Došav u gustu šumu crnogorice, spusti se kiša kao iz kabla; grom je udarao za gromom, a gusta magla, u kojoj jedva disasmo, prikrla cio kraj. (J šumi zaklonismo se pod visoke jele, jer su nam kišobrani već propuštali. Kod jednoga se razkršća oprostismo sa lugarom, koji nam reče, da ćemo izaći kod Mlaje. Ostadosmo u ovoj divljoj planini sami. Išli smo čas jarkom, čas klancem i sve bi podnieli bili, da kiša nije udarila tolikom snagom, da nas ni stabla nisu više branila. Bljeskalo je i grmilo, a grmljavina od planina odjekivala, da nas je zeblo u srcu. Napokon se voda klancem počela valjati poput potoka, noseći sobom i manje kamenje. Ne progovoriv ni riečce, koracasma sa drugom K. uzstopce, gledasmo i gledasmo, ali se gora još nije gubila i već se pobojasmo, da smo zašli. Nakon trosatnoga napornoga hoda, izadjosmo na cestu, poslie 6 ura prispjesmo u Vršiče, u kraj »Dragutinov mir,« gdje zagledasmo u šumi daščaru iz koje se dimilo. Bijaše to staja u kojoj kirijaši konje hrane, nu ipak nam mila, jer nismo na kiši močili. Posjedasmo pred staju, izvadismo naš braveći but, prikvasiv ga vodom iz barilca. Što nismo pojeli, dadosmo starijemu kirijašu, našto ovaj drugu dovikne: »Daj gospodi barilce sa vinom.« Dok smo ovdje počivali, prestalo kišiti, a za malo dodje i jedan seljak, koji će nas priečce povesti u Crni lug. U 7¹/₂ dodjosmo ovamo, a prva nam bijaše, da se presvučemo i čim prije legnemo. Spavali smo sladko, ali nije tako djevojka, koja skoro cielu noć razžarivala vatru, da nam se obuča i odielo do drugog dana osuše

*) *Plantae alpinae Carniolicae* etc. Beč. 1792, str. 12—13, tabla 2, sl. 1.